

SANOATDA MODDIY RESURS TA'MINOT TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI RESURS TEJAMKORLIKKA ERISHISH MEKANIZMINI ISHLAB CHIQISH

Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil tadqiqotchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15573634>

Annotatsiya: Ushbu maqolada sanoatda moddiy resurs ta'minot tizimining samaradorligini oshirish orqali resurs tejamkorlikka erishish mexanizmini ishlab chiqish mavzusi muhokama qilingan. Moddiy resurslarning samarali ishlatilishi, ulardan foydalanish darajasini oshirish va sarflarni qisqartirish orqali iqtisodiy va ekologik samaradorlikka erishish, zamonaviy sanoatning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Maqola resurslardan foydalanishdagi muammolarni hal qilish uchun yangi texnologiyalar, innovatsion metodlar va boshqaruv strategiyalarini o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, resurslarni tejashga qaratilgan amaliy mexanizmlar ishlab chiqilib, sanoat tarmoqlarida ushbu mexanizmlarning samaradorligini oshirish yo'llari ko'rsatiladi. Tahlillar natijasida sanoatda resurslarni samarali foydalanish, iqtisodiy foyda va ekologik xavflarning kamayishiga erishishning muhim yo'nalishlari aniqlanadi. Maqola sanoatda resurs tejamkorlikka erishishdagi imkoniyatlar va barqaror rivojlanishga qaratilgan muhim tavsiyalar bilan to'ldirilgan.

Kalit so'zlar: sanoat, moddiy resurslar, resurs ta'minot tizimi, samaradorlik, resurs tejamkorlik, innovatsion texnologiyalar, boshqaruv strategiyalari, ekologik samaradorlik, iqtisodiy foyda, barqaror rivojlanish.

Аннотация: В данной статье рассматривается тема разработки механизма достижения ресурсосбережения через повышение эффективности системы материально-технического снабжения в промышленности. Эффективное использование материальных ресурсов, повышение уровня их использования и сокращение затрат с целью достижения экономической и экологической эффективности является одной из основных задач современной промышленности. Статья охватывает новые технологии, инновационные методы и управленческие стратегии, направленные на решение проблем использования ресурсов. Также разрабатываются практические механизмы по сохранению ресурсов и рассматриваются пути повышения их эффективности в различных отраслях промышленности. В результате анализа выявляются важные направления достижения эффективного использования ресурсов в промышленности, экономической выгоды и снижения экологических рисков. Статья включает ключевые рекомендации для достижения ресурсосбережения и устойчивого развития в промышленности.

Ключевые слова: промышленность, материальные ресурсы, система снабжения, эффективность, ресурсосбережение, инновационные технологии, управленческие стратегии, экологическая эффективность, экономическая выгода, устойчивое развитие.

Annotation: This article discusses the development of a mechanism for achieving resource savings by improving the efficiency of the material supply system in industry. The efficient use of material resources, increasing their utilization rate, and reducing costs to achieve economic and ecological efficiency is one of the main goals of modern industry. The article covers new technologies, innovative methods, and management strategies aimed at

solving resource utilization problems. Practical mechanisms for resource conservation are also developed, and ways to improve their efficiency in various industrial sectors are explored. As a result of the analysis, important directions for achieving effective resource use in industry, economic benefits, and reducing ecological risks are identified. The article includes key recommendations for achieving resource savings and sustainable development in industry.

Keywords: industry, material resources, supply system, efficiency, resource saving, innovative technologies, management strategies, ecological efficiency, economic benefit, sustainable development.

Kirish.

Zamonaviy sanoatning barqaror rivojlanishi va iqtisodiy samaradorligi, asosan, resurslarni samarali ishlatish bilan bevosita bog'liqdir. Sanoat ishlab chiqarishida moddiy resurslarning tejamkor va samarali ta'minoti, nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarining sifatini oshiradi, balki iqtisodiy xarajatlarni kamaytirish, ekologik ta'sirni pasaytirish va resurslarning cheklanganligini hisobga olib, ularni uzoq muddatda saqlash imkonini beradi. Shuningdek, sanoat sektori uchun moddiy resurslarni boshqarish va ta'minot tizimlarini samarali tashkil etish orqali resurslarning uzluksiz ta'minotini ta'minlash juda muhimdir. Bugungi kunda sanoatda moddiy resurslarni tejash va samarali ishlatish uchun yangi texnologiyalar va boshqaruv usullarini joriy etish zaruriyati yuzaga kelmoqda. Raqobatbardoshlikni oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun resurslarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish, ishlab chiqarish jarayonlarida energiya va xomashyo sarfini qisqartirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shu sababli, sanoatda resurs ta'minot tizimining samaradorligini oshirish, ekologik va iqtisodiy xavf-xatarlarga qarshi kurashish, shuningdek, resurslarni tejashga qaratilgan mexanizmni ishlab chiqish dolzarb muammolardan biridir. Ushbu maqola, aynan shu muammoni hal etishga qaratilgan resurs tejamkorlikka erishish mexanizmlarini ishlab chiqishga bag'ishlanadi. Maqolada, sanoat tarmoqlarida resurs ta'minot tizimining samaradorligini oshirish va shu orqali iqtisodiy va ekologik samara olishning imkoniyatlari, innovatsion texnologiyalar va metodlarning qo'llanilishi, resurslarni boshqarishning yangi yondashuvlari ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism

Sanoatda moddiy resurs ta'minot tizimi samaradorligini oshirish, resurslarni tejash va ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligini yuqori darajada ta'minlashning eng muhim omillaridan biridir. Bu jarayonning samarali tashkil etilishi, sanoatning raqobatbardoshligini oshirishga, iqtisodiy xarajatlarni kamaytirishga va ekologik ta'sirni minimallashtirishga xizmat qiladi. Asosiy qismda moddiy resurs ta'minot tizimi, uning samaradorligini oshirishning metodlari va innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish orqali resurslarni tejash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

1. Moddiy resurs ta'minot tizimining asosiy tushunchalari va tuzilishi.

Moddiy resurs ta'minot tizimi sanoatning ishlab chiqarish jarayonlarini tashkil etishda, xomashyo, materiallar, energiya va boshqa moddiy resurslarning doimiy va samarali ta'minotini nazarda tutadi. Ushbu tizimning samaradorligi, resurslar ta'minotining rejalashtirilgan va optimal bo'lishiga bog'liq. Asosan, resurs ta'minot tizimi quyidagi asosiy elementlardan iborat:

Resurslarni rejalashtirish: Ishlab chiqarish jarayonlari uchun zarur bo'lgan moddiy resurslar miqdorini va sifatini aniqlash.

Logistika va ta'minot zanjiri: Resurslarning manbaidan ishlab chiqarish jarayonlariga yetkazib berilishi va ularning samarali boshqarilishi.

Inventarizatsiya: Resurslarning zaxiralarini boshqarish, ularni optimal darajada saqlash va sarflash.

Resurs ta'minot tizimining samaradorligi, resurslarni aniq va rejalashtirilgan tarzda boshqarish va ulardan to'liq foydalana olishga bog'liqdir. Tizimni yaxshilash orqali xom ashyo va materiallarning isrofgarchiligini kamaytirish, ishlab chiqarish xarajatlarini qisqartirish, shuningdek, ekologik zararni kamaytirish mumkin.

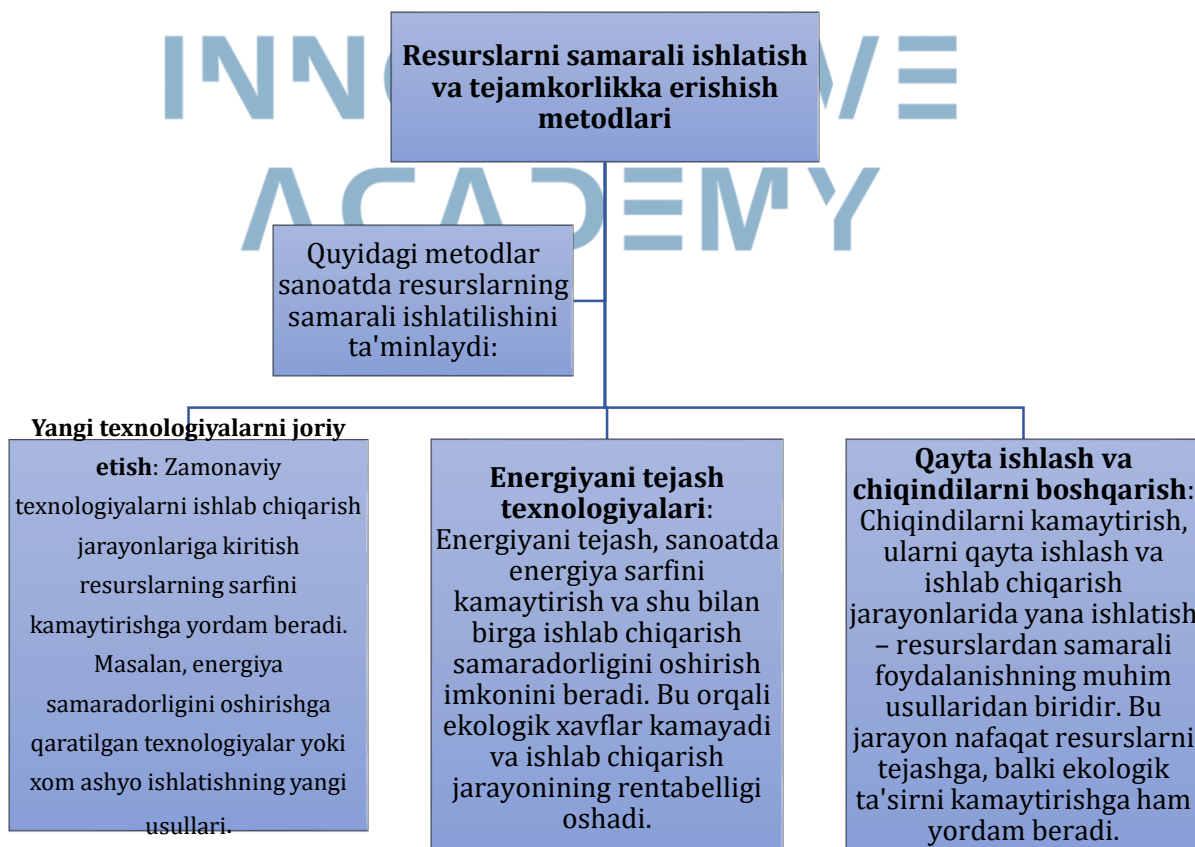
2. Resurslarni samarali ishlatish va tejamkorlikka erishish metodlari.

Resurslardan samarali foydalanish va ularni tejash sanoatdagi eng muhim maqsadlardir. 1-rasmdagi metodlar sanoatda resurslarning samarali ishlatilishini ta'minlaydi.

3. Innovatsion metodlar va boshqaruv usullarini tatbiq etish.

Resurslarni samarali boshqarish va tejamkorlikka erishishning yana bir muhim yo'li – bu innovatsion metodlar va boshqaruv yondashuvlarini qo'llashdir. Bunga quyidagi usullar kiradi:

Sanoat va raqamli texnologiyalar: Sanoat texnologiyalarini tatbiq etish, masalan, avtomatlashtirilgan tizimlar va IoT (Internet of Things) yordamida resurslar va ishlab chiqarish jarayonlarini real vaqtda monitoring qilish mumkin. Bu orqali sarf-xarajatlarni kamaytirish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va resurslarni tejash mumkin.

1-rasm. Resurslardan samarali foydalanish va ularni tejash metodlari

Jadval va rejalashtirish tizimlari: Ishlab chiqarish jarayonlarini aniq rejalashtirish va optimallashtirish, resurslarni yanada samarali boshqarishga yordam beradi. Jadval va rejalashtirish tizimlari yordamida resurslarning ortiqcha sarfini oldini olish mumkin.

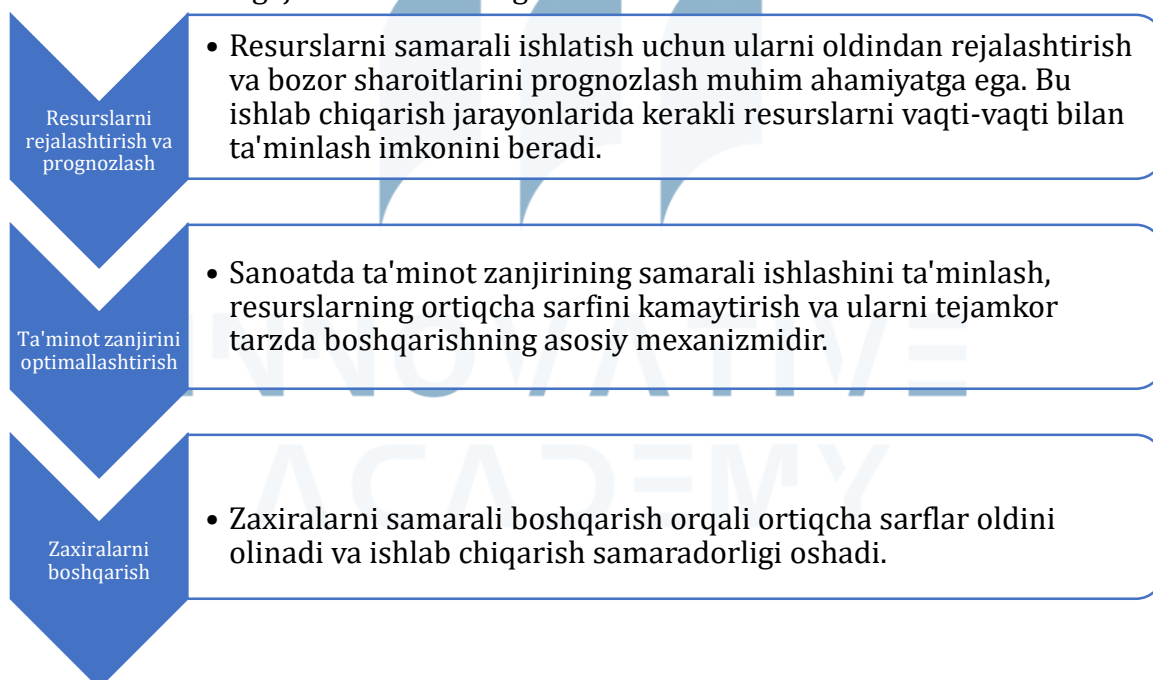
Loyiha boshqaruvi va jamoaviy ish: Sanoatdagi resurslarni tejash va samarali ishlatish bo'yicha jamoaviy ishni tashkil etish, hamda loyiha boshqaruvi metodlaridan foydalanish, resurslardan samarali foydalanishga yordam beradi.¹

4. Ekologik va iqtisodiy ta'sirlar.

Resurslardan samarali foydalanish va ularni tejashning ekologik va iqtisodiy ta'sirlari juda katta. Tejamkorlikni oshirish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish mumkin bo'lsa, ekologik jihatdan chiqindilarni kamaytirish va atrof-muhitga bo'ladigan ta'sirni minimallashtirish mumkin. Shu bilan birga, resurslarni samarali ishlatish sanoatning raqobatbardoshligini oshiradi va uning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

5. Resurs ta'minot tizimi samaradorligini oshirishning amaliy mexanizmlari

Sanoatda resurs ta'minot tizimini samarali tashkil etish va uni boshqarish uchun amaliy mexanizmlar 2-rasmdagi jihatlarni o'z ichiga oladi.

2-rasm. Sanoatda resurs ta'minot tizimini samarali tashkil etish va uni boshqarish uchun amaliy mexanizmlari

XULOSA

Sanoatdagi moddiy resurs ta'minot tizimi samaradorligini oshirish, iqtisodiy va ekologik jihatdan muhim ahamiyatga ega. Resurslarni samarali boshqarish orqali nafaqat ishlab chiqarish jarayonlari optimallashtiriladi, balki ekologik ta'sirlar ham kamayadi. Asosiy maqsad, resurslarni isrofgarchilikka yo'l qo'ymasdan, minimal sarf bilan eng yuqori natijalarga erishishdir. Buning uchun ishlab chiqarish jarayonlarida texnologik

¹ Ганин А.А. (2018). Управление материальными ресурсами в промышленности. - М.: Издательство "Наука".

innovatsiyalarni joriy etish, energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni kamaytirish va resurslardan qayta foydalanish kabi usullarni qo'llash zarur.

Resurs tejamkorlikka erishishning muhim jihatlaridan biri – sanoatning resurs ta'minot tizimini samarali boshqarishdir. Bu tizimning samaradorligini oshirish uchun resurslar rejalashtirish, inventarizatsiya va logistika kabi bosqichlar aniq va maqsadli boshqarilishi kerak. Resurslarni tejashga qaratilgan metodlar, jumladan, yangi texnologiyalar va boshqaruv yondashuvlari, sanoatning raqobatbardoshligini oshirishga va xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi. Innovatsion texnologiyalar, masalan, sanoat 4.0 va IoT (Internet of Things) kabi raqamli yechimlar, ishlab chiqarish jarayonlarini yanada samarali va ekologik jihatdan toza qilish imkonini beradi. Shuningdek, ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish, chiqindilarni ishlash va resurslarni uzluksiz ta'minlash orqali atrof-muhitga bo'ladigan salbiy ta'sirlarni minimal darajaga tushirish mumkin. Samarali resurs boshqaruvi, nafaqat iqtisodiy foyda, balki barqaror rivojlanishga erishish imkonini yaratadi, chunki u jamiyat uchun barqaror, uzoq muddatli iqtisodiy yutuqlarni ta'minlaydi.

Shunday qilib, sanoatda moddiy resurs ta'minot tizimining samaradorligini oshirish va resurslarni tejash mexanizmlarini joriy etish, nafaqat sanoatning iqtisodiy samaradorligini oshirish, balki atrof-muhitni saqlash va ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Bu jarayonni amalga oshirish uchun ilg'or texnologiyalar, samarali boshqaruv tizimlari va innovatsion metodlarni birlashtirish zarur. Shuningdek, ushbu mexanizmlar sanoat sektorining kelajakdagi rivojlanishiga muhim ta'sir ko'rsatadi va global barqarorlikni ta'minlashga hissa qo'shadi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ганин А.А. (2018). Управление материальными ресурсами в промышленности. - М.: Издательство "Наука".
2. Панов И.В., Чернышев В.А. (2019). Экологическое управление и рациональное использование ресурсов. - М.: Издательство "Экономика".
3. Ковалев В.В., Шейнин В.А. (2017). Менеджмент в промышленности: теории и практика. -СПб.: Питер.
4. Кузнецова Н.Н. (2020). Ресурсосбережение и энергоэффективность в промышленности. - М.: РГГУ.
5. Шапиро Ю.Г., Бенашвили А.М. (2016). Управление экологической безопасностью: теории, модели, методы. - М.: Юрайт.
6. Дьяков А.А. (2015). Инновационные технологии в промышленности и их влияние на экологию. -М.:Научный мир.